

**OBNOVA KONANIA PRED ÚSTAVNÝM SÚDOM SLOVENSKEJ
REPUBLIKY NA ZÁKLADE ROZSUDKU EURÓPSKEHO SÚDU PRE
ĽUDSKÉ PRÁVA**

**REOPENING OF PROCEEDINGS BEFORE THE CONSTITUTIONAL
COURT OF THE SLOVAK REPUBLIC FOLLOWING A JUDGMENT OF
THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

Marica Pirošíková¹

DOI: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.svp.233-245>

Abstrakt

V príspevku sa autorka venuje rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky z hľadiska medzinárodnej kontroly vykonávanej Radou Európy. Analyzuje relevantnú právnu úpravu a prax pokiaľ ide o obnovu konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky na základe rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva, a to predovšetkým z pohľadu požiadaviek formulovaných Výborom ministrov Rady Európy.

Kľúčové slová

Európsky súd pre ľudské práva, Výbor ministrov Rady Európy, obnova konania pred ústavným súdom, výkon rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva

Abstract

The author's paper deals with the case-law of the Constitutional Court of the Slovak Republic from the point of view of international supervision exercised by the Council of Europe. It analyzes the relevant legislation and practice regarding the reopening of proceedings before the Constitutional Court of the Slovak Republic following a judgment of the European Court of Human Rights, especially in view of the requirements formulated by the Committee of Ministers of the Council of Europe.

¹ JUDr. Marica Pirošíková pôsobí na ako doktorandka na Katedre občianskeho a pracovného práva Univerzity Mateja Bela. Zároveň je advokátka. Od ukončenia Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v roku 2000 pôsobila v Kancelárii zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, v rokoch 2002 až 2007 ako spoluzástupkyňa a od roku 2007 do roku 2020 ako zástupkyňa Slovenskej republiky v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva.

Keywords

European Court of Human Rights, Committee of Ministers of the Council of Europe, reopening of proceedings before the Constitutional Court, execution of judgment of the European Court of Human Rights

Úvod

Obnova konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola vyvolaná potrebou prijať Výborom ministrov Rady Európy (ďalej len „VM RE“) požadované individuálne opatrenia s cieľom vykonať rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) o porušení ľudských práv sťažovateľov, ku ktorým došlo zo strany ústavného súdu. Vychádzajúc z princípu subsidiarity je od týchto prípadov potrebné odlišiť situácie, keď k porušeniu práv zaručených Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) došlo v konaní pred všeobecnými súdmi.

1. Povinnosť štátu zabezpečiť *restitutio in integrum*

Článok 46 Dohovoru zakotvuje záväzok zmluvných strán riadiť sa právoplatným rozsudkom ESLP vo všetkých prípadoch, ktorých sú stranami, a dohľad nad výkonom zveruje VM RE. Dňa 19. januára 2001 VM RE schválil členským štátom Odporúčanie č. R (2000)2 o obnove alebo opätovnom prerokovaní niektorých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov ESLP. V odporúčaní sa okrem iného uvádza, že skúsenosti VM RE pri vykonávaní dohľadu nad výkonom rozsudkov ESLP ukázali, že za určitých okolností obnova konania, resp. opätovné prerokovanie prípadu predstavuje najúčinnější, ak nie jediný prostriedok na dosiahnutie *restitutio in integrum*. Odporúčanie sa zmieňuje predovšetkým o prípadoch, keď poškodená strana naďalej trpí vážnymi negatívnymi dôsledkami spôsobenými sporným vnútroštátnym rozhodnutím, ktoré nie sú dostatočne napravené spravodlivým zadosťučinením a nemôžu byť odstránené inak, než opätovným prerokovaním vecí, resp. obnovou konania a rozsudok ESLP vedie k záveru, že napadnuté vnútroštátne rozhodnutie je v merite vecí v rozpore s Dohovorom, alebo zistené porušenie spočíva v procesných pochybeniach alebo nedostatkoch takej závažnosti, ktorá vrhá vážne pochybnosti na výsledok vnútroštátneho konania, ktoré bolo predmetom sťažnosti. Dňa 28. septembra 2000 aj Parlamentné

zhromaždenie Rady Európy schválilo rezolúciu č. 1226 (2000) o výkone rozsudkov ESLP, ktorou vyzvalo členské štáty Rady Európy na vnútroštátnu úpravu konania, ktorá by umožňovala prieskum pôvodných konaní v dôsledku odsudzujúcich rozsudkov ESLP.

2. Dôvody zavedenia možnosti obnovy konania pred ústavným súdom v Slovenskej republike

Na príslušné odporúčania Rady Európy vyzývajúce členské štáty zaviesť možnosť opätovného prerokovania veci na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudku ESLP, slovenský zákonodarca v roku 2005 reagoval jednak v rámci rekodifikácie Trestného poriadku (ďalej „TP“), jednak novelizáciou Občianskeho súdneho poriadku (ďalej „OSP“). Pokiaľ ide o rekodifikovaný TP (zákon č. 301/2005 Z. z.), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006, ustanovenie § 394 ods. 4 TP výslovne zakotvilo, že skutočnosťou skôr neznámou a odôvodňujúcou povolenie obnovy konania je aj rozhodnutie ESLP, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo súdu Slovenskej republiky alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto rozhodnutia nemožno inak napraviť. Pokiaľ ide o OSP, zákonom č. 341/2005 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2005, bolo ustanovenie § 228 OSP doplnené o možnosť účastníka návrhom na obnovu konania napadnúť právoplatný rozsudok aj v prípade, ak ESLP vo svojom rozsudku rozhodol alebo dospel k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody účastníka konania a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným primeraným finančným zadosťučinením.²

Skutočnosť, že na základe uvedených odporúčaní orgánov Rady Európy nedošlo v slovenskom právnom poriadku aj k výslovnému zakotveniu možnosti obnovy konania pred ústavným súdom v prípade, ak by ESLP bolo konštatované porušenie základného ľudského práva alebo slobody účastníka v konaní pred ústavným súdom, začala predstavovať problém až 21. februára 2013, keď bol ústavnému súdu doručený návrh úspešného sťažovateľa pred ESLP Harabina na obnovu disciplinárneho konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. PL. ÚS 92/2011. Navrhovateľ vo svojom návrhu na obnovu konania pred ústavným súdom poukázal

² V súčasnosti sú v tomto ohľade relevantné § 397 v písm. d) CSP, príp. § 472 SSP.

na to, že proti predmetnému (odsudzujúcemu) rozhodnutiu ústavného súdu podal sťažnosť EŠLP, ktorý svojím rozsudkom vyslovil, že predmetným rozhodnutím ústavného súdu bol porušený článok 6 ods. 1 Dohovoru z dôvodu, že o jeho disciplinárnom previnení nerozhodoval nestranný súd. EŠLP zároveň zamietol nárok na náhradu majetkovej škody a priznal sťažovateľovi 3 000 eur z titulu nemajetkovej ujmy s tým, že pri výkone rozsudku sú štáty nielen povinné zaplatiť sumy priznané z titulu spravodlivého zadosťučinenia, ale aj prijať ďalšie všeobecné a individuálne opatrenia. V predmetnom prípade by podľa EŠLP bola najvhodnejšou formou nápravy obnova konania pred súdom spĺňajúcim záruky nestrannosti. EŠLP v tomto ohľade poznamenal, že Ústava Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) ani zákon o konaní pred ústavným súdom (ďalej „ZouS“) výslovne neposkytujú možnosť obnovy konania pred ústavným súdom. ZouS však umožňuje ústavnému súdu aplikovať, ak je to vhodné, OSP a TP, ktoré poskytujú možnosť obnovy konania, ak EŠLP v rozsudku dospeje k záveru, že rozhodnutie súdu alebo konanie, ktoré mu predchádzalo, bolo v rozpore so základnými ľudskými právami alebo slobodami účastníka konania.

Názor pléna ústavného súdu na možnosť obnovy konania pred ústavným súdom na základe ustanovenia § 31a ZouS účinného v danom čase, ktoré na konanie pred ústavným súdom pripúšťalo primerané použitie ustanovení OSP, resp. TP, však nebol jednotný. Podľa časti pléna ústavného súdu taký výklad ustanovenia § 31a ZouS nebol možný, keďže v zmysle článku 152 ods. 4 ústavy platí, že výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov musí byť v súlade s ústavou, pričom ústava v tom čase (v znení pred zmenou realizovanou ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z.) v článku 133 ustanovovala, že proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok. Ustanovenie článku 133 ústavy tak podľa časti sudcov ústavného súdu vylučovalo podanie akéhokoľvek (riadneho či mimoriadneho) opravného prostriedku, ktorý by bolo možné uplatniť proti rozhodnutiu ústavného súdu, a to bez ohľadu na to, či by išlo o rozhodnutie pléna ústavného súdu alebo senátu ústavného súdu, a teda v dôsledku znenia článku 133 ústavy zastávala názor, že rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej sú konečné a nezmeniteľné. Návrh sťažovateľa Harabina na povolenie obnovy konania bol preto zamietnutý uznesením ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 6/2013 z 29. októbra 2013 podľa článku 131 ods. 1 ústavy, ako aj § 4 ods. 3 ZouS.

Listom z 5. septembra 2013 (ktorý bol zaslaný na vedomie aj prezidentovi SR, predsedovi vlády SR, predsedovi NR SR a predsedovi Ústavnoprávneho výboru NR SR)

predsedníčka ústavného súdu upovedomila ministra spravodlivosti o tom, že ustanovenie článku 133 ústavy, ktoré vylučuje podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu ústavného súdu, ako ustanovenie právneho predpisu vyššej právnej sily v porovnaní s ustanoveniami OSP, TP a ZoúS, na ktoré poukázal ESLP vo svojom rozsudku z 20. novembra 2012, môže predstavovať vzhľadom na existenciu viacerých alternatív výkladu ústavného textu prekážku naplnenia záverov predmetného rozsudku ESLP.

Dňa 3. apríla 2014 bol Slovenskej republike doručený list Odboru výkonu rozsudkov ESLP, ktorý uviedol, že zoberal na vedomie skutočnosť, že napriek žiadosti sťažovateľa v prípade *Harabin* nedošlo k obnoveniu konania pred ústavným súdom, pričom upriamil pozornosť SR na judikatúru ESLP a Odporúčanie VM RE č. R(2002)2 o obnove alebo opätovnom prerokovaní niektorých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov ESLP. Zároveň Odbor výkonu rozsudkov ESLP požiadal o vyjadrenie, či má SR v úmysle prijať opatrenia, ktoré umožnia obnovu konania v súlade s Dohovorom, judikatúrou ESLP, príp. akékoľvek iné opatrenia majúce za cieľ *restitutio in integrum*. V tomto ohľade upozornil na to, že ďalšie dva prípady *Majchrák proti Slovenskej republike* a *Vrabec proti Slovenskej republike* vyžadujú prijatie podobných opatrení. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa predsedníčka ústavného súdu v máji 2014 opakovane obrátila na ministra spravodlivosti s návrhom na zváženie možnosti iniciovania potrebných legislatívnych zmien v právnom poriadku SR, ktoré by vo vzťahu k obnove konania pred ústavným súdom umožnili realizovať požiadavky vyplývajúce z rozsudkov ESLP, a to spôsobom, ktorý by vylučoval akékoľvek pochybnosti o jeho ústavnosti.³

3. Zmena článku 133 ústavy a nadväzujúce legislatívne zmeny

Na návrh skupiny poslancov došlo k zmene ústavy, ktorá bola prijatá NR SR 4. júna 2014 a účinnosť nadobudla 1. septembra 2014. Nový článok 133 ústavy znie: „*Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí ak rozhodnutím*

³ K zavedeniu možnosti obnovy konania pred ústavným súdom pozri aj MACEJKOVÁ, I.: Obnova konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky ako prostriedok nápravy porušenia ľudského práva konštatovaného Európskym súdom pre ľudské práva. In: OROZS, L. – MAJERČÁK, T. (eds.). *Ochrana ľudských práv a základných slobôd ústavnými súdmi a medzinárodnými súdnymi orgánmi. III. ústavné dni, zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice: UJPŠ, 2014, s. 7 – 19, PIROŠÍKOVÁ, M.: Obnova konania pred ústavným súdom. ZSP, 2020, č. 1, s. 2 – 6.

orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu“.

Zmena „ZouS“ zákonom č. 353/2014 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2015 upravila nový typ konania pred ústavným súdom v podobe konania o obnove konania pred ústavným súdom (§ 75 až 75b). V uvedených ustanoveniach boli špecifikované náležitosti návrhu na obnovu konania, procesná legitimácia na podanie takéhoto návrhu, lehota na jeho podanie, účastníci uvedeného konania a spôsob rozhodovania o takomto návrhu. Tieto ustanovenia stratili účinnosť 28. februára 2019.

V novom ZouS nadväzuje na článok 133 ústavy § 69 o opravnom prostriedku, a devätnásta hlava zákona upravujúca obnovu konania pred ústavným súdom (§ 214 - § 220). Uvedené ustanovenia nadobudli účinnosť 1. marca 2019. V § 215 je upravená procesná legitimácia na podanie návrhu na obnovu konania, v § 216 sú upravené náležitosti návrhu na začatie konania, v § 217 lehota na podanie návrhu na obnovu konania, § 218 špecifikuje účastníkov konania a § 219 spôsob rozhodovania o návrhu na obnovu konania.

4. Obnova konania pred ústavným súdom na základe rozsudku ESĽP z hľadiska praxe Výboru ministrov Rady Európy

Podľa § 214 ZouS možno právoplatné rozhodnutie ústavného súdu napadnúť návrhom na obnovu konania pred ústavným súdom, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu. Takýto postup je možný za splnenia ďalších podmienok uvedených v § 215 a nasl. ZouS. Návrh na obnovu konania pred ústavným súdom je oprávnený podať ten, kto bol vo veci uvedenej v § 214 účastníkom konania pred ústavným súdom a v koho prospech orgán medzinárodnej organizácie rozhodol (§ 215 ZouS).

Obnova konania pred slovenským ústavným súdom na základe rozsudku ESĽP je potrebná, ak nastala situácia o ktorej sa zmiňuje Odporúčanie č. R (2000)2 o obnove alebo opätovnom prerokovaní niektorých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov ESĽP. V tomto ohľade je významné, či sťažovateľ aj po rozsudku ESĽP naďalej trpí vážnymi negatívnymi dôsledkami spôsobenými sporným rozhodnutím ústavného súdu, ktoré nie sú

dostatočne napravené spravodlivým zadost'učinením alebo zistené porušenie spočíva v procesných pochybeniach alebo nedostatkoch takej závažnosti, ktorá vrhá vážne pochybnosti na výsledok konania pred ústavným súdom, ktoré bolo predmetom sťažnosti. Ak taká situácia nastane, potom obnova konania pred ústavným súdom prichádza do úvahy v prípadoch, v ktorých EŠLP rozhodol o porušení ľudských práv sťažovateľov, ku ktorým došlo zo strany ústavného súdu, ktorý buď rozhodoval ako jediná inštancia (rozsudok *Harabin proti Slovenskej republike* z 20. novembra 2012); či v prípadoch, v ktorých dospel EŠLP k záveru o porušení práv sťažovateľov na prístup k ústavnému súdu (rozsudok *Majchrák proti Slovenskej republike* z 23. októbra 2012, rozsudok *Đurđovič a Trančíková proti Slovenskej republike* zo 7. októbra 2014, rozsudok *Franek proti Slovenskej republike* z 11. februára 2014) alebo pokiaľ zistené porušenie vzhľadom na jeho charakter nemožno napraviť obnovou konania pred všeobecnými súdmi (rozsudok *Trančíková proti Slovenskej republike* z 13. januára 2015). Povinnosť SR obnoviť konanie pred ústavným súdom teda nezávisí od toho, či EŠLP v rozsudku použije tzv. klauzulu o obnove konania. Pripomíname, že EŠLP nie je vo svojej rozhodovacej činnosti jednotný pokiaľ ide o používanie tejto klauzuly, pričom na viacerých stretnutiach venovaných tejto téme jeho sudcovia uviedli, že zjednotenie praxe EŠLP nemožno očakávať. Ďalej zdôraznili, že nad výkonom rozsudkov dohliada VM RE, ktorý posudzuje dostatočnosť individuálnych a všeobecných opatrení prijatých štátom s cieľom vykonať rozhodnutie EŠLP a postupuje podľa vyššie uvedeného odporúčania č. R(2002)2. Oporu v praxi VM RE preto nemá právny názor prof. Mazáka⁴, ktorý popiera možnosť obnovy pred ústavným súdom, ak v rozsudku EŠLP nie je zmienka o obnove konania pred ústavným súdom. Vzhľadom na uvedené treba vyhodnotiť doterajšiu prax ústavného súdu, ktorý obnovil konanie aj napriek absencii uvedenej klauzuly v odôvodnení rozsudku EŠLP, ak to bolo nevyhnutné v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv sťažovateľov za plne súladnú s dlhodobou praxou VM RE a s povinnosťami SR vyplývajúcimi z článku 46 ods. 1 Dohovoru. Pripomíname v tejto súvislosti aj vyššie spomínaný list Odboru výkonu rozsudkov EŠLP z 3. apríla 2014, ktorý okrem prípadu *Harabin*, v ktorom EŠLP tzv. klauzulu o obnove konania aplikoval, poukazoval na potrebu obnovy konania v súvislosti s prípadmi *Majchrák proti Slovenskej republike* (rozsudok EŠLP z 23. októbra 2012) a *Vrabec proti Slovenskej republike* (rozsudok EŠLP z 30. novembra 2010), v ktorých taká klauzula zo strany EŠLP použitá nebola. Ak by ústavný súd

⁴ MAZÁK, J.: Obnova konania pred Ústavným súdom SR: Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námiet, In: *Bulletin slovenskej advokácie*, č. 11/2017, s. 24-29.

postupoval v súlade s uvedeným názorom prof. Mazáka, tak by to mohlo mať v jednotlivých prípadoch za následok vyžadovanie alternatívnych opatrení požadovaných VM RE na vykonanie rozsudku ESĽP takých, ako je odškodnenie za stratu šancí v prípadoch, ak k obnoveniu vnútroštátneho konania nedôjde. Aj keď je pravdou, že text článku 133 ústavy mohol byť naformulovaný inak, je úplne v rozpore so súčasnou praxou VM RE jeho názor, že extenzívny výklad senátov ústavného súdu je v rozpore s účelom tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Práve obnovenie konania pred ústavným súdom v uvedených prípadoch malo za následok prijatie záverečnej rezolúcie VM RE.

Obnova konania pred ústavným súdom bola prvýkrát povolená nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 347/2015 z 27. októbra 2015 na základe rozsudku ESĽP v prípade *Ďurďovič a Trančíková proti Slovenskej republike* (rozsudok zo 7. októbra 2014). ESĽP v ňom dospel k záveru o porušení práva sťažovateľov na prístup k ústavnému súdu tým, že tento najskôr odmietol ich ústavnú sťažnosť z dôvodu, že nebolo podané dovolanie a po podaní ústavnej sťažnosti po vyčerpaní dovolania bola sťažnosť odmietnutá pre zmeškanie lehoty. Vychádzajúc z odôvodnenia rozsudku ESĽP ústavný súd dospel k záveru, že v prerokováanej veci boli splnené podmienky na obnovu konania, preto obnovu konania v napadnutom konaní povolil. Ústavný súd vychádzal z toho, že ESĽP identifikoval ako porušiteľa práve ústavný súd, ďalej z toho, že porušenie práva navrhovateľov na prístup k súdu bolo konštatované v súvislosti s rozhodnutím ústavného súdu v časti, v ktorej ústavný súd časť sťažnosti navrhovateľov odmietol z procesných dôvodov, preto nedošlo k meritórnemu posúdeniu ich argumentov. Za daných okolností bol ústavný súd toho názoru, že aj napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESĽP je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľov nevyhnutné, aby ústavný súd opätovne preskúmal ich pôvodné sťažnostné námietky, keďže neboli v napadnutom konaní preskúmané ústavným súdom z vecného hľadiska, a zároveň konštatoval, že je to zároveň potrebné na dosiahnutie účelu obnovy konania. V nadväznosti na tieto zistenia v zmysle § 75b ods. 2 ZoúS, účinného v danom čase, ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie ústavného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Aj na základe uvedených skutočností VM RE skonštatoval, že SR splnila svoj záväzok podľa článku 46 ods. 1 Dohovoru a rozhodol o ukončení sledovania výkonu tohto prípadu rezolúciou CM/ResDH(2015)12 prijatou 3. marca 2016.

Ďalším príkladom povolenia obnovy konania na základe rozsudku ESLP v prípade *Trančíková proti Slovenskej republike* (rozsudok zo 13. januára 2015) je nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 650/2015 z 24. februára 2016. Aj v tomto prípade bol ústavný súd toho názoru, že napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESLP je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľky nevyhnutné, aby ústavný súd opätovne preskúmal jej pôvodné sťažnostné námietky. Ústavný súd povolil obnovu konania napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESLP aj v prípade *Franek proti Slovenskej republike* (rozsudok zo 11. februára 2014) a to nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 218/2016 z 11. mája 2016.⁵

V uvedených prípadoch teda sťažovatelia nemali inú možnosť ako obrátiť sa svojimi žiadosťami o obnovu konania priamo na ústavný súd. Vychádzajúc z princípu subsidiarity (sp. zn. II. ÚS 421/2012, sp. zn. III. ÚS 97/2018) je od týchto prípadov potrebné odlíšiť situácie, keď k porušeniu práv zaručených Dohovorom došlo v konaní pred všeobecnými súdmi, pričom nápravu zisteného porušenia je možné zabezpečiť obnovou konania pred nimi. V takých prípadoch nie je správny výklad všeobecných súdov, ktoré zamietnu žalobu na obnovu konania s odkazom na obnovu konania pred ústavným súdom, pretože táto bola zavedená do právneho poriadku pre prípady, v ktorých porušovateľom práv neboli primárne všeobecné súdy, ale ústavný súd, a nie pre prípady v ktorých možno nápravu dosiahnuť obnovou konania pred všeobecnými súdmi, a to napriek tomu, že tieto pred rozhodnutím ESLP posudzoval aj ústavný súd na základe sťažnosti podľa článku 127 ústavy. Jeho rozhodnutie o neporušení práv je tak prelomené rozhodnutím ESLP.

Uvedený právny názor potvrdzuje aj nedávne rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 380/2020. Ide o prípad sťažovateľa Adamča, ktorý bol úspešný v konaní pred ESLP (rozsudok *Adamčo proti Slovenskej republike* z 12. novembra 2019). ESLP dospel vo svojom rozsudku k záveru, že odsúdenie sťažovateľa v trestnom konaní bolo v rozhodujúcej miere založené na výpovedi svedka, tzv. kajúcnika, pričom ostatné dôkazy proti sťažovateľovi boli iba nepriame a preukazovali spáchanie trestného činu iba vo väzbe na priamy dôkaz výpovede tohto svedka. Výpoveď tohto svedka nebola podľa názoru ESLP dostatočne preskúmaná, a to ako vo vzťahu ku všetkým skutkovým okolnostiam, tak aj vo vzťahu k výhodám ním získaným

⁵ Podrobnejšie k uvedeným prípadom pozri PIROŠÍKOVÁ, M.: Obnova konania pred ústavným súdom. ZSP, 2020, č. 2, s. 57 – 58.

v iných trestných konaniach. Navyše, svedok bol sám zapojený do spáchania predmetného trestného činu vraždy. ESLP ďalej rozhodol, že porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie predstavovalo aj nedoručenie vyjadrenia prokurátora k odvolaniu a dovolaniu navrhovateľa. Sťažovateľ sa následne obrátil na ústavný súd a žiadal o obnovu konania. Tento jeho návrh odmietol ako zjavne neopodstatnený, pričom *inter alia* uviedol: „*zohľadňujúc právne závery ESLP vyjadrené v jeho rozsudku..., ako i vnútroštátnu právnu úpravu (čl. 133 ústavy, § 214 a nasl. zákona o ústavnom súde a § 393 a nasl. Trestného poriadku), najvhodnejšiu formu nápravy vo veci navrhovateľa predstavuje obnova jeho trestného konania podľa § 393 a nasl. Trestného poriadku. Ústavný súd považuje na tomto mieste za potrebné zdôrazniť, že inštitút obnovy konania pred ústavným súdom nemožno zamieňať s inštitútom obnovy konania podľa Trestného poriadku, čo okrem iného vyplýva aj z odlišnosti samotného predmetu konania o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorým je rozhodovanie o namietanom porušení základných práv a slobôd sťažovateľov. ...Obnova konania pred ústavným súdom totiž predstavuje prostriedok nápravy iba vtedy, ak nie je možné dosiahnuť nápravu prostredníctvom obnovy konania pred všeobecnými súdmi. ...prípád navrhovateľa už na prvý pohľad nespadá pod uvedené možnosti a zároveň ani nepredstavuje výnimočnú situáciu, keď by z okolností veci vyplývalo, že obnova konania pred ústavným súdom je nevyhnutná, pretože nie je možné dosiahnuť nápravu prostredníctvom obnovy konania pred všeobecnými súdmi.*“

Pripomíname, že trestné konanie bolo prvýkrát obnovené na základe rozsudku ESLP v prípade *Klein v. Slovenská republika* [pozri rezolúciou CM/ResDH(2011)156 prijatú 14. septembra 2011], ďalším prípadom bol *Zachar a Čierny proti Slovenskej republike* [pozri rezolúciu CM/ResDH(2016)294 prijatú 18. októbra 2016). Civilné konanie na základe rozsudku ESLP bolo prvýkrát obnovené v prípade *Paulík v. Slovenská republika* [pozri rezolúciu CM/ResDH(2013)195 prijatú 26. septembra 2013]. Ako ďalšie príklady možno uviesť prípad *Ringier Axel Springer, a. s. v. Slovenská republika* [pozri rezolúciu CM/ResDH(2013)95 z 29. mája 2013] a *Mráz a ďalší v. Slovenská republika* [pozri rezolúciu CM/ResDH(2018)259 zo 4. júla 2018].⁶

⁶ Bližšie pozri PIROŠÍKOVÁ, M.: Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva formou obnovy konania. ZSP, 2017, č. 2, s. 58 – 65; PIROŠÍKOVÁ, M.: Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva formou obnovy konania v Slovenskej republike. In.: SMEKAL, H. – VYHNÁTEK, L. a kol. *Beyond Compliance. Implementace rozhodnutí mezinárodních lidskoprávních těles na národní úrovni*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 203 – 219.

Zaujímavý vzhľadom na vyššie uvedené je aj prípad, v ktorom ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 76/2016 povolil obnovu konania pred ústavným súdom na základe rozsudku *COMPCAR, s. r. o. proti Slovenskej republike*. ESLP v ňom rozhodol o porušení článku 6 ods. 1 Dohovoru, konkrétne práva na spravodlivé súdne konanie a osobitne princípu právnej istoty, z dôvodu zrušenia právoplatného a vykonateľného rozsudku v prospech sťažujúcej sa spoločnosti najvyšším súdom na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom na podnet druhého z účastníkov konania. Ústavný súd však následne sťažnosť obchodnej spoločnosti *COMPCAR, s. r. o* v obnovenom konaní odmietol uznesením sp. zn. II. ÚS 421/2012 z 13. decembra 2016 ako predčasnú a to s odkazom na princíp subsidiarity poukazujúc na skutočnosť, že sťažovateľka podala na základe rozsudku ESLP aj návrh na povolenie obnovy konania na okresný súd podľa § 228 a nasl. OSP. Okresný súd obnovu konania povolil rozsudkom sp. zn. 11Co/114/2018 z 15. mája 2019, ktorý nadobudol právoplatnosť 2. augusta 2019 po tom, ako ho potvrdil Krajský súd v Košiciach. Naposledy uvedený prípad potvrdzuje správnosť dôsledného dodržiavania princípu subsidiarity v prípadoch, v ktorých je možné nápravu zabezpečiť nápravou obnovou konania pred všeobecnými súdmi.⁷

Návrh na obnovu konania pred ústavným súdom možno podať do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa rozsudok ESLP stal konečným, alebo od toho času, keď návrh na obnovu konania pred ústavným súdom mohol byť uplatnený (§ 217 ZoúS).

Pokiaľ ide o rozhodovaciu činnosť ESLP pripomíname, že prípady, ktorých podstata bola preskúmaná v iných podobných prípadoch a viaže sa k nim ustálená judikatúra, prerokovávajú výbory troch sudcov. Ich rozsudky nadobúdajú právoplatnosť dňom vyhlásenia. Ostatné prípady prerokováva sedemčlenná komora. Jej rozsudky nadobúdajú právoplatnosť po troch mesiacoch od ich vyhlásenia, okrem prípadov, kedy strany vyhlásili, že nepožiadajú o opätovné preskúmanie veci veľkou komorou ESLP alebo naopak, ak jedna zo strán (alebo obe) požiadala ESLP o postúpenie veci veľkej komore ESLP. O takejto žiadosti rozhoduje panel piatich sudcov veľkej komory ESLP. Žiadosti možno vyhovieť len ak sa týka závažnej otázky výkladu alebo aplikácie Dohovoru alebo jeho protokolov alebo závažnej otázky všeobecného významu. Odmietnutím žiadosti o preskúmanie veci veľkou komorou ESLP rozsudok komory

⁷ K uvedenej problematike bližšie pozri PIROŠÍKOVÁ, M.: Komentár k §-fom 69, 214 – 220. In: MACEJKOVÁ, I. – BARÁNY, E. – FIAČAN, I. – HOLLÄNDER, P. – SVÁK, J. a kol.: *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. Vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 536 – 569, s. 1386 – 1411.

nadobudne právoplatnosť. V prípade jej akceptácie rozsudok nadobudne právoplatnosť v deň jeho vyhlásenia veľkou komorou ESLP.⁸

Záver

Obnova konania pred slovenským ústavným súdom bola vyvolaná potrebou prijať VM RE požadované individuálne opatrenia s cieľom vykonať rozsudky ESLP o porušení ľudských práv sťažovateľov, ku ktorým došlo zo strany ústavného súdu, ktorý buď rozhodoval ako jediná inštancia, či rozsudky ESLP, v ktorých dospel k záveru o porušení práv sťažovateľov na prístup k ústavnému súdu alebo pokiaľ zistené porušenie vzhľadom na jeho charakter nemožno napraviť obnovou konania pred všeobecnými súdmi. Povinnosť SR obnoviť konanie pred ústavným súdom nezávisí od toho, či ESLP v rozsudku použije tzv. klauzulu o obnove konania, ale od toho, či nastala situácia o ktorej sa zmieňuje Odporúčanie č. R (2000)2 o obnove alebo opätovnom prerokovaní niektorých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov ESLP adresované VM RE členským štátom. V tomto ohľade treba vyhodnotiť doterajšiu prax ústavného súdu, ktorý obnovil konanie aj napriek absencii uvedenej klauzuly v odôvodnení rozsudku ESLP, ak to bolo nevyhnutné v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv sťažovateľov za plne súladnú s dlhodobou praxou VM RE a s povinnosťami SR vyplývajúcimi z článku 46 ods. 1 Dohovoru.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Kapitola v učebnici alebo monografii

PIROŠÍKOVÁ, M.: Komentár k §-fom 69, 214 – 220. In: MACEJKOVÁ, I. – BARÁNY, E. – FIAČAN, I. – HOLLÄNDER, P. – SVÁK, J. a kol.: *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. Vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 536 – 569, s. 1386 – 1411.

⁸ Bližšie k podmienkam prípustnosti návrhu na obnovu konania pred ústavným súdom PIROŠÍKOVÁ, M.: Obnova konania pred ústavným súdom. ZSP, 2020, č. 1, s. 2 – 6.

Periodiká a zborníky

MACEJKOVÁ, I.: Obnova konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky ako prostriedok nápravy porušenia ľudského práva konštatovaného Európskym súdom pre ľudské práva. In: OROZS, L. – MAJERČÁK, T. (eds.): *Ochrana ľudských práv a základných slobôd ústavnými súdmi a medzinárodnými súdnymi orgánmi. III. ústavné dni. Zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice : UJPŠ, 2014, s. 7 – 19.

MAZÁK, J.: Obnova konania pred Ústavným súdom SR: Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námet. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, 2017, č. 11, s. 24 – 29.

PIROŠÍKOVÁ, M.: Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva formou obnovy konania. In: *ZSP*, 2017, č. 2, s. 58 – 65.

PIROŠÍKOVÁ, M.: Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva formou obnovy konania v Slovenskej republike. In: SMEKAL, H. – VYHNÁTEK, L. a kol. *Beyond Compliance. Implementace rozhodnutí mezinárodních lidskoprávních těles na národní úrovni*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 203 – 209.

PIROŠÍKOVÁ, M.: Obnova konania pred ústavným súdom. In: *ZSP*, 2020, č. 1, s. 2 – 6.

PIROŠÍKOVÁ, M.: Obnova konania pred ústavným súdom. In: *ZSP*, 2020, č. 2, s. 57 – 58.